

Stockholms kommun

Beslut efter uppföljning för förskoleklass och grundskola

---

efter tillsyn i Akalla grundskola F-9
belägen i Stockholms kommun

Uppföljning av tillsyn i Akalla grundskola F-9

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Stockholms kommun under våren 2016. Skolinspektionen fattade den 16 juni 2016 beslut efter tillsyn för Akalla grundskola F-9. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Stockholms kommun inkom med den 15 december 2016.

Sammanfattning av kvarstående brister

Enligt Skolinspektionens bedömning är nedanstående brister ännu ej tillfullo åtgärdade. Skolinspektionen konstaterar att Stockholms kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

Skolinspektionens ingripande

Arbetsområde	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande		
Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna.	Föreläggande	2017-11-17
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling		
Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.	Föreläggande	2017-11-17

Skolinspektionens bedömningar och datum för när huvudmannen senast ska ha åtgärdat bristerna anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattning nya brister som framkommit vid uppföljning

I samband med uppföljningen har Skolinspektionen identifierat nya brister.

Skolinspektionens ingripande

Ytterligare brister	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
Betyg fattas inte alltid i enlighet med författningarnas krav när undervisningen har bedrivits av en olegitimerad lärare. Rektor måste säkerställa att betyg fattas i enlighet med författningarnas krav.	Föreläggande	2017-11-17

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattning av avhjälpna brister

Arbetsområde	Typ av ingripande
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	
Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.	Brist avhjälp
Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.	Brist avhjälp
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	
Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.	Brist avhjälp

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälpt samtliga påtalade brister. Det har även framkommit nya brister i samband med uppföljningen. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa samtliga brister.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att senast den 17 november 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Stockholms kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna. (3 kap. 3 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)

Åtgärder

Säkerställ att samtliga elever ges aktivt lärarstöd i samtliga ämnen. Detta innebär bland annat att

- Alla lärare styr och strukturerar sin undervisning så att alla elever ges aktivt lärarstöd.
- Alla lärare ser till att elever inte tillåts vara passiva under lektionerna utan ger eleverna ledning, stimulans och utmaningar i undervisningen.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att Akalla grundskola inte vidtagit de åtgärder som krävts för att säkerställa att alla elever ges en undervisning som innebär ett aktivt lärarstöd.

Skolinspektionen fattade beslut efter tillsyn av Akalla grundskola i Stockholms kommun den 16 juni 2016. I beslutet förelades Stockholms kommun att säkerställa att samtliga lärare strukturerar sin undervisning så att alla elever ges aktivt lärarstöd under lektionerna.

Visserligen har Stockholms kommun och Akalla grundskola vidtagit vissa åtgärder för att ge alla elever ett aktivt lärarstöd, men Skolinspektionen bedömer att dessa åtgärder inte har varit tillräckliga. I sin redovisning till Skolinspektionen uppger Stockholms kommun bland annat att skolan har tagit fram gemensamma lektionsstrukturer, förändrat hur lärarresurser används och startat ett språkprojekt för elever som har svårt med det svenska språket. Utredningen visar dock att eleverna i praktiken fortfarande inte ges ett aktivt lärarstöd i samtliga ämnen.

Av skollagen framgår att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. I skolförordningen anges att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningarna för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Lärare uppger i intervjuer att skolan inte har arbetat med att förbättra undervisningen och det aktiva lärarstödet till eleverna sedan Skolinspektionens föreläggande. I intervjuer uppger lärare även att undervisning och aktivt lärarstöd inte har diskuterats i kollegiet. Inte heller har lärarna varit involverade i arbetet kring de åtgärder som skolan redovisat för Skolinspektionen. Men en lärare uppger att denne har handlett en annan kollega avseende lektionsstruktur och några lärare berättar att det har skett diskussioner om lektionsstruktur på ett arbetslagsmöte. Vikarierande rektorn berättar i intervju att lektionsstrukturen har förbättrats på skolan men kan inte svara på om undervisningen förändrats eftersom han inte deltog i det arbetet.

I intervjuer med elever i årskurserna 7-9 framkommer att det aktiva lärarstödet, det vill säga att läraren ger en strukturerad undervisning och styr läroprocesserna i klassrummet, fortfarande inte görs i tillräcklig utsträckning.

Några elever berättar i intervjuer att det endast är vissa lärare som följer den gemensamma lektionsstrukturen och att de inte får svårare uppgifter om ett ämne är lätt. Ett par elever uppger att de inte märker någon skillnad i hur undervisningen bedrivs under pågående läsår jämfört med tidigare år. Även några andra elever menar att de inte får den stimulans de behöver i vissa ämnen och inte den hjälp de behöver i ett annat ämne.

Skolinspektionens lektionsobservationer bekräftar att alla elever inte alltid ges ett aktivt lärarstöd. Under de två lektionsobservationer som genomfördes fanns det flera elever som inte arbetade med de uppgifter som de skulle. Det fanns också elever som var passiva under stora delar av lektionerna utan att lärarna uppmärksammade detta. Vidare gick lärarna igenom vilka uppgifter de skulle genomföra under lektionen, men i övrigt styrde inte lärarna undervisningen något.

Motivering till val av verktyg

Eftersom verksamheten på Akalla grundskola inte uppfyller de krav som gäller för verksamheten, föreläggs Stockholms kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, gruppum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Stockholms kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

Säkerställ att alla elever tillförsäkras en trygg skolmiljö och god studiero under samtliga lektioner. Detta innebär att skolan:

- Vidtar åtgärder mot verbala kränkningar mellan elever.

- Vidtar åtgärder för att samtliga vuxna reagerar om det sker kränkningar eller är ett hårt språkbruk mellan elever.
- Vidtar åtgärder så att elever i de högre årskurserna inte stör varandra genom att prata högt och obefogat röra sig i klassrummet eller gå in och ut ur klassrummet under lektionstid.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att Stockholms kommun inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att säkerställa att eleverna får en trygg skolmiljö utan verbala kränkningar samt att eleverna har studiero under samtliga lektioner. Utredningen visar att studieron och trygghet vid Akalla grundskola fortfarande inte är tillräckligt god för eleverna i de högre årskurserna. Visserligen har studieron förbättrats under föregående läsår, men den är fortfarande lärarberoende och elever stör varandra under lektioner. Det är också fortfarande ett hårt språkbruk mellan elever och verbala kränkningar sker utan att lärare reagerar. Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Därför måste Stockholms kommun och Akalla grundskola snarast vidta effektiva åtgärder mot verbala kränkningar och för att komma tillrätta med den bristande studieron under vissa lektioner.

Skolinspektionen fattade beslut efter tillsyn av Akalla grundskola i Stockholms kommun den 16 juni 2016. I beslutet förelades Stockholms kommun att tillförsäkra att eleverna får en trygg skolmiljö utan verbala kränkningar samt att eleverna har studiero under samtliga lektioner.

Fortfarande bristande studiero för de äldre eleverna

I intervjuer med elever och lärare framkommer att studieron visserligen har förbättrats i vissa klasser men att det fortfarande är stökigt på en del lektioner. Elever och lärare för de äldre årskurserna berättar i intervjuer att det inte är någon större skillnad vad gäller studieron jämfört med föregående läsår då Skolinspektionen gjorde tillsyn. Elever berättar att det är stökigt på vissa lektioner då elever pratar högt, skriker och rör sig i klassrummet. Några elever tycker att det har blivit lite lugnare under lektionerna. Lärarna bekräftar i intervju att studieron varierar och berättar att de har diskuterat ordningsregler på arbetslagsmöten, men att alla lärare inte har samma förhållningssätt vad gäller ordningsreglerna.

Skolinspektionens lektionsobservationer under uppföljningsbesöket bekräftar att studieron fortfarande brister för eleverna i de högre årskurserna. Under de två lektionsobservationer som genomfördes gick elever runt i samt in och ut ur

klassrummet till synes utan anledning. Elever pratade högt under båda lektionerna.

Fortfarande vuxna som inte reagerar mot verbala kränkningar mellan elever

Elever, lärare och rektorn berättar i intervjuer att det fortfarande är ett hårt språkbruk mellan elever och att det inte vidtas tillräckliga åtgärder när elever kränker varandra verbalt. Några elever i de äldre årskurserna uppger i intervju att lärare alltid reagerar när elever använder ett hårt språkbruk, men de flesta intervjuade elever tycker att det fortfarande är vanligt förekommande med svordomar och skällsord. Enligt eleverna reagerar inte alla lärare när elever använder ett hårt språkbruk. Rektorn och lärare bekräftar elevernas bild. Lärare menar i intervjuer att de inte känner att de har skolledningens stöd i arbetet för att motverka kränkningar. Vidare berättar lärarna att de visserligen kontakter föräldrarna när det har skett en incident, men att det inte blir några konsekvenser för eleverna när elever kränker varandra och att de skulle behöva skapa gemensamma riktlinjer. Rektorn uppger också i intervju att inte alla lärare uppmärksammar hårt språkbruk men berättar även att skolledningen har diskuterat bristande trygghet med lärarna och påbörjat ett arbete med mentorerna.

Motivering till val av verktyg

Eftersom verksamheten på Akalla grundskola inte uppfyller de krav som gäller för verksamheten, föreläggs Stockholms kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Nya brister som framkommit vid uppföljning

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att senast den 17 november 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Föreläggande

Beskrivning av brister

Betyg fattas inte alltid i enlighet med författningarnas krav när undervisningen har bedrivits av en olegitimerad lärare. Rektor måste säkerställa att betyg fattas i enlighet med författningarnas krav.

Författningar

3 kap. 14 och 16-17 §§ skollagen; 6 kap. 5 § skolförordningen.

Åtgärder

Säkerställ att betyg fattas i enlighet med författningarnas krav.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i betygsättningen på Akalla grundskola. Trots att det fanns legitimerade lärare i ämnena satte två olegitimerade lärare betyg höstterminen 2016 utan samråd med legitimerad lärare. Bristen innebär att betyg inte sätts enligt gällande bestämmelser, vilket bland annat innebär en försämrad rättssäkerhet för eleverna.

Enligt skollagen ska betyg beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn. Av skollagen framgår vidare att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med författningarna.

Under utredningen får Skolinspektionen uppgifter om att betyg inte har beslutats i enlighet med författningarnas krav. I intervju med rektorn uppger han att det stämmer att olegitimerade lärare har satt betyg trots att det finns legitimerade lärare. I ett inkommit skriftligt svar till Skolinspektionen uppger rektorn att två olegitimerade lärare satte betyg hösten 2016 trots att det fanns legitimerade lärare. Vidare uppger rektorn att han fick vetskap om detta i slutet av vårterminen 2017.

Motivering till val av verktyg

Eftersom verksamheten på Akalla grundskola inte uppfyller de krav som gäller för verksamheten, föreläggs Stockholms kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Avhjälpta brister i verksamheten

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i

undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Stockholms kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Stockholms kommun avhjälpit denna brist.

Motivering

Skolinspektionen bedömer att Stockholms kommun vidtagit de åtgärder som krävts för att avhjälp de brister som fanns avseende särskilt stöd på Akalla grundskola. Av intervjuer med elevhälsan och lärare samt av inkommen redovisning av vidtagna åtgärder framkommer att elevers behov av särskilt stöd numera skyndsamt utreds och att samtliga elever som är i behov av särskilt stöd får det stödet och i den omfattning som behövs.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt

värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Stockholms kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Stockholms kommun avhjälpit denna brist.

Motivering

Skolinspektionen bedömer att Stockholms kommun vidtagit de åtgärder som krävts för att avhjälpa Akalla grundskolas bristande hälsofrämjande och förebyggande arbete. I intervjuer med elevhälsan och rektorn beskriver de hur elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas måloppfyllelse.

Skolinspektionen avslutar härmed tillsynen avseende de brister som bedöms som avhjälpna.

På Skolinspektionens vägnar

Mårten Petersson
Beslutsfattare

Marie Högstedt
Föredragande